

חסדו של דוד

הרב יוסף מרקוס

בפרקנו מתואר החסד שעושה דוד עם מפיבושת, אפשר כדוגמא לנאמר בסוף הפרק הקודם: "ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו". ייתכן שמסיבה זו מפסיק הפרק בין תיאורי מלחמות דוד - אלו שבפרק ח' ואלו שבפרק י'.

דוד פונה לעבדיו ושואל אם נותר עוד מישהו מבית שאול. הוא גם מסביר מיד את מטרתו: לעשות עמו חסד "בעבור יהונתן", בעקבות הברית שכרתו שניהם (עיין שמ"א כ', מב). ייתכן שדוד מבהיר את מטרתו במפורש כדי לסתור את המחשבה כאילו הוא מבקש להשמיד את זרע שאול, כדוגמת מנהג המלכים בתקופת המקרא להשמיד את זרעו של המלך הקודם לאחר עלייתם לשלטון (עיין לדוגמא: מל"א ט"ו, כט; ט"ז, יא). דוד, אשר היה מודע לבחירתו בידי הקב"ה, כלל לא חשב להשמיד את זרע שאול, ולהיפך - ביקש לגמול עם זרעו חסד.

ואכן, למרות שדוד לא רדף את זרעו של שאול, כנראה שהם פחדו שהוא ינסה לפגוע בהם, ולכן התחבאו מפניו והיה צורך לחפשם. לבסוף, כאשר נמצא מפיבושת בן יהונתן, הוא נופל על פניו ודוד אומר לו: "אל תירא", וגומל עמו חסדים: נותן לו את שדות אבותיו ומזמינו לאכול על שולחנו.

דוד מוצא את מפיבושת באמצעות אחד מעבדי שאול לשעבר, ציבא. המקרא מדגיש את הניגוד שבין ציבא למפיבושת: ציבא, שבמקורו היה עבדו של שאול, הוא עשיר גדול עם בנים רבים, ואילו מפיבושת בן יהונתן הוא נכה רגליים, עם בן אחד בלבד. לא רחוקה ההשערה שציבא עשה את הונו מרכוש שהיה שייך לבית שאול, ואכן - כחלק מחסדו של דוד עם מפיבושת, הוא מחזיר את המצב לקדמותו: מעלה את מפיבושת לדרגת אדון, ומחזיר את ציבא למעמדו הטבעי כעבד לבית שאול.